

Література

1. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник / О.Ф. Скакун. – Харьков: Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.
2. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. М.Н.Марченко. – М.: Зерцало, ТЕИС, 1996. – 475 с.
3. Закомлистов А.Ф. Юридическая философия / А.Ф. Закомлистов. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. – 548 с.
4. Баранов В.М. Истинность норм советского права. Проблемы теории и критики / В.М. Баранов. – Саратов, 1989. – 387 с.
5. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 за спец. 12.00.02 «конституційне право; муніципальне право» / А.М. Колодій. – К., 1999. – 36 с.
6. Неновски Н. Право и ценности / Н. Неновски. – М.: Прогресс, 1987. – 248 с.

УДК 340.1 (045.2)

Макєєва О.М., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інтеграція України в європейський простір є цивілізаційним вибором країни, що потребує суттєвих змін у сфері юриспруденції. Сьогодні юридична практика вимагає від теорії права постійного удосконалення методології, оновлення сприйняття та розуміння права, його специфічних рис та функцій. У нових умовах правова парадигма спирається на досягнення багатьох гуманітарних наук, серед яких: філософія, теорія та історія держави і права, політологія, теорія інформації тощо. Вхідження України до ЄС, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життя суспільства вимагає вивчення та удосконалення правової комунікації. Зважаючи на підвищену увагу до проблем пошуку нового методологічного інструментарію, розуміння сутності права, визначення його функціонального призначення, постає необхідність дослідження методологічних засад правової комунікації в умовах євроінтеграційних процесів.

Проблеми, пов'язані з правовою комунікацією, вивчали зарубіжні та вітчизняні вчені: Д.В. Андрєєв, В. Бачинін, Н. Луман, С.І. Максимов, Н.М. Оніщенко, М. ван Хук, А.В. Поляков, Дж. Пітерс, П.М. Рабінович, А.С. Токарська, Ю. Хабермас, І.П. Честнов та інші.

В умовах євроінтеграції та становлення інформаційного суспільства в Україні взаємодія держави і громадян потребує сучасних інформаційно-

комунікативних технологій (ІКТ). Недооцінка впливу права на розвиток інформаційної спільноти може мати негативні наслідки. Разом з тим, щоб провести модернізацію суспільства, необхідне відповідне юридичне забезпечення, яке, в першу чергу, повиненно бути модернізовано на основі нових можливостей і технологій. Як зазначає А.М. Токарська, дієвим суб'єктом комунікації, у т. ч. кризової, конфліктної, є держава, яка покликана створювати умови реалізації права на комунікацію через передання інформації, її збирання і збереження, а також повинна забезпечувати у суспільстві гармонійні і справедливі взаємини. Відтак, інтенції щодо сутності правової комунікації у демократичній державі спрямовані на перетворення через розвиток комунікації як такої, що наділена стратегією загального поступу, заснованого на принципах сповідування поваги до гідності, солідарності та формальної рівноправної участі в інтеракціях [1, с. 29].

Слід зазначити, що в останнє десятиліття вивчення проблематики правової комунікації є необхідним, оскільки використовується практично у всіх сферах суспільних відносин, що потребують правового регулювання. Цьому сприяють процеси впровадження технологій електронного уряду (електронне урядування), електронної юстиції, електронної демократії, електронного парламентаризму (е-парламент), необхідність протистояння кіберзлочинності та кібертероризму, регулювання інтернет-сфери. Для модернізації права необхідна усвідомлена підтримка громадян, що забезпечать ІКТ у процесі нових форм взаємодії влади та суспільства відповідно до принципів деліберативної демократії. Великий комплекс теоретичних та практичних проблем в останній час автономно розробляється в цьому плані в рамках концепції електронної нормотворчості (е-розробка правил). Показово, що при підтримці провідних юридичних шкіл світу - Йельської, Гарвардської, Нью-Йоркської та іншої цієї теорії, методології та технології знайшли підтримку та розповсюдження не тільки в США, але й у провідних країнах світу [2].

У нових умовах метою держави є не підпорядкування єдиній владі, а створення системи правового спілкування та правової комунікації, спрямованої на узгодження волі громадян, які беруть у них участь, формування правових зв'язків, які забезпечують здійснення їхніх правових інтересів. Для права як суб'єктно-комунікативної системи характерний особливий спосіб комунікації. Правова комунікація базується на ідеї формування загальної правової волі, у якій співмірні воля однієї особи з волею іншої. На думку Л.А. Горбенко, правовий спосіб комунікації має стосуватися не змісту волі, а зовнішньої сторони (форми волі). Цей спосіб комунікації передбачає єднання самоцілей, базується на свободі суб'єктів, на встановленні їх взаємної зацікавленості. На ранніх стадіях соціального розвитку правова комунікація стає результатом

правового регулювання, що розуміється як цілеспрямований вплив нормативно-правової системи на суспільство, його суб'єктів. Ця система є невід'ємним елементом правового регулювання [3, с. 10].

В Україні сферу правової комунікації «влада-громадськість» регулює інформаційне законодавство, яке на момент прийняття відповідало ключовим демократичним стандартам, проте наразі воно не спроможне задовольнити потреби суспільства. Влада досі зобов'язана «інформувати» та «висвітлювати» свою діяльність, а не виробляти рішення в процесі діалогу з громадськістю. Незважаючи на те, що де-факто відповідні норми законодавства (відкритість, прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, участь громадян у розробленні та реалізації державної політики) є доволі розвиненими, їх реалізація позначається неналежною якістю.

Отже, на етапі переходу до правового суспільства, правової держави співвідношення між правовою комунікацією і правовим регулюванням змінюється. Правова комунікація набуває самостійного значення щодо правового регулювання, яке саме стає системою, похідним елементом правової комунікації. Маємо надію, що у подальшому інформаційне законодавство буде відповідати вимогам європейських стандартів, а модель діалогової взаємодії органів влади та громадськості має ґрунтуватися на чіткому понятійно-категоріальному апараті та відповідному організаційно-правовому механізмі, необхідно запровадити нові форми взаємодії влади та суспільства відповідно до принципів делібративної демократії.

Література

1. Токарська А.С. Державні потреби у правовій комунікації / А.С. Токарська // Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю Конституції України, м. Запоріжжя, 23-24 червня 2016 р. / Редкол.: С.К. Бостан (відпов. ред.), Р.М. Максакова, Ю.В. Філей. – Запоріжжя : «Просвіта», 2016. – 504 с. 28-30.
2. Beth Simone Noveck, *Wiki Government: How Technology Can Make Government Better, Democracy Stronger, and Citizens More Powerful*, Brookings Press (2009). Chinese (2011), Arabic (2011), Audio Book (2011), 224 p.
3. Горбенко Л.А. Суб'єкт права як категорія правознавства. автореф.: дис на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Л.А. Горбенко – Львів, 2017. – 16 с.